

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 4. julija 2019 - Leto XXIX, št. 27



stran 2

PRVA DOPISNA ČLANICA SAZU IZ PORABJA



VARUHI MEJE
stran 3



LUTKOVNA PREDSTAVA ZA PORABSKO MALČKE
stran 6



SREČANJE DVEH CERKVENIH SODIŠČ, BUDIMPEŠTANSKEGA IN MARIBORSKEGA
stran 10

PRVA DOPISNA ČLANICA SAZU IZ PORABJA

6. junija je bilo na ljubljanski skupščini Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) za nove izredne člane izvoljenih devet, za dopisne člane pa enajst uglednih osebnosti. Za dopisno članico najvišje nacionalne znanstvene in umetnostne ustanove je bila izvoljena tudi porabska slovenistka in etnologinja *Marija Kozar Mukič*, in sicer v Razred za filološke in literarne vede.

Nova dopisna članica SAZU je od leta 1979 kustodinja-etnologinja Muzeja Savaria v Sombotelu, med letoma 1983 in 2013 pa je bila strokovna vodja Muzeja Avgusta Pavla v Monoštru. V tem obdobju je postavila stalni razstavi »Slovenci v okolici Monoštra« in »Življenje Slovencev v Porabju« ter več občasnih razstav. Je članica slovenskega in madžarskega etnološkega društva.

Marija Kozar Mukič je objavila več kot 200 znanstvenih in poljudnoznanstvenih spisov ter sedem samostojnih knjig v slovenskem in madžarskem jeziku. Na pobudo svojega univerzitetnega profesorja *prof. dr. Slavka Kremenška* je pripravila »etnološki trojček«: topografijo »Slovensko Porabje«, monografijo »Gornji Senik« in pionirski etnološki besednjak »Etnološki slovar Slovencev na Madžarskem«. Slednjo publikacijo je budimpeštanska Tujejezična knjižnica leta 1996 predstavila na prestižnem Knjižnem sejmu v Frankfurtu. Porabska etnologinja je bila urednica sedmih in sourednica dvanajstih knjižnih publikacij, je prejemnica desetih strokovnih priznanj v Sloveniji in na Madžars-

kem.

Po zaslugah Marije Kozar Mukič je Porabje postalo

trgu predsednik *akad. dr. Tadej Bajd* na slavnostni skupščini podelil diplo-

demije. Le-ta se kaže v velikem številu posvetov, simpozijev, okroglih miz

nike: kiparja *dr. Mirka Bratušo*, pesnika *Milana Jesiha* in skladateljco *Nino Šenk Kosem*.

Navzoči so lahko na slavnostni seji prisluhnili skladbi prav prej omenjene nove izredne članice SAZU z naslovom »Po jezeru«. Zanimivost izvedbe je bila, da smo mladega harmonikarja in flavtistko videli pred sabo, medtem ko nam je trobentist igral izza hrbta, s hodnika za odprtimi vrati.

Vsi novi dopisni člani SAZU so vidna imena iz tujine, ki imajo pomembne zasluge za znanost in umetnost v Sloveniji. Med njihovimi domovinami lahko naštejemo ZDA, Združeno kraljestvo, Avstrijo, Italijo, Poljsko, Srbijo, Avstralijo, Hrvaško in Madžarsko. V tej pisani družini najdemo številne člane tujih akademij, prav zaradi oddaljenosti pa se prireditve niso mogli udeležiti vsi.

V imenu novih dopisnih članov se je Akademiji pisno zahvalil *Duncan Haldane*, prejemnik Nobelove nagrade za fiziko in sin koroške Slovenke, od prisotnih pa je zahvalo izrekel poljski slavist *Emil Tokarz* s pripombo, da sta »znanost in umetnost neizčrpni ter nista ujetnici jezika«. Pozval je vse svoje sočlane, naj širijo misli v jezikih svojih držav ter si prizadevajo za znanstveno resnico in pluralizem. V imenu uredništva za izvolitev čestitamo prvi porabski članici Slovenske akademije znanosti in umetnosti Mariji Kozar Mukič.

(Slika na 1. strani: Prva porabska dopisna članica SAZU s predsednikom akad. dr. Tadejem Bajdom.)

-dm-

foto: SAZU



Novi izredni in dopisni člani SAZU s predsednikom RS Borutom Pahorjem

etnološko najbolje raziskana pokrajina ne le v za-

me novim izrednim in dopisnim članom SAZU.

in predavanj, ki malodane vsak teden potekajo na Akademiji, je podčrtal govornik in naštel najpogostejše teme: odličnost in etika v znanosti, materni jezik, izobraževanje in varovanje okolja - razpravljalci pa ne smejo mimo sovražnega govora, pravic otrok in umetne inteligence. Akademiki veliko pozornosti posvečajo tudi mladim.

»Današnji dan je za slovensko akademijo še posebej slovesen,« je predsednik Bajd napovedal podelitev diplom novim članom in jih povabil k dejavnemu vključevanju v delo ustanove.

Na tem mestu naj le naštejemo imena novih izrednih članov SAZU: zgodovinar *dr. Peter Vodopivec*, pravnik *dr. Janez Kranjc*, anglicist *dr. Igor Maver*, slovenistka *dr. Andreja Žele* ter naravoslovca *dr. Roman Jerala* in *dr. Hojka Kraigher*. SAZU bo imel v svojih vrstah še tri vrhunske slovenske umet-



Marija Kozar Mukič s predlagateljco akad. ddr. Marijo Stanonik pred portretoma akademikov slavistov

mejestvu, temveč na vsem slovenskem etničnem ozemlju. Zaradi tega se je izredna članica SAZU *ddr. Marija Stanonik* odločila, da poda pobudo za izvolitev porabske etnologinje za dopisno članico akademije. Njena prizadevanja je podprla tudi (takrat že zelo bolna) akademikinja *prof. dr. Zinka Zorko*.

20. junija je v akademski dvorani v poslopju SAZU na ljubljanskem Novem

Slovesnosti so se udeležili predsednik Republike Slovenije *Borut Pahor*, predsednik Državnega sveta RS *Alojz Kovšca*, častni član *akad. dr. France Bernik* in številni drugi člani akademije.

V svojem slavnostnem nagovoru je predsednik Bajd poudaril, da je bil simbol predhodnice SAZU *Academiae operosorum* panj s čebelami, tako mora ostati delavnost geslo tudi sedanje aka-

V Čopincaj so odprli graničarski muzej

Varuhi meje

Par stopajov vkraj od Porabja so v nekdanjši kasarni v Čopincaj odprli muzejsko zbirko, sterij so dali ime Varuhi

Vsi, steri do si prišli poglednot muzejsko zbirko, do vidli in spoznali, kak so sodaki živeli, v enon tali je pokazani tudi tau,



Trak ob slavnostnom odprtji graničarskoga muzeja so prejkvrezali (od leve): župan Občine Šalovci Iztok Fartek, predsednik Državnega zbora Republike Slovenije Dejan Židan in član občinskega sveta Občine Šalovci Albin Gubič

meje. V graničarskon muzeji je nutpokazano čuvanje grani- ce od leta 1919 do gnešnji dni, nekaj razstavljenih predmetov pa je tudi iz časa, gda je Slove- nija staučila v Evropsko unijo. Muzejsko zbirko je vküper z Vo- jaškim muzejem Slovenske vojs- ke pa nesternimi domanjimi domoljubnimi in veteranskimi organizacijami zriktala občina Šalovci v okviru Interregovoga projekta Mura-Raba tour. Obči- na, stera je lastni- ca stražnice, je za tau, ka so vrejd- vzeli dve zidini, neka penez kujda- la tudi sama.

Po rečaj vodje sku- pine za muzeolo- gijo v Vojaškem muzeji Slovenske vojske Zvezdana Markovića, steri je tudi soavtor postavitve mu- zejske zbirke, je v nekdešnji kasarni predstavljena »v slovenskom pros- tori edinstvena pripoved o tom, kak je bilou na

granici od konca prve svetov- ne bojne oziroma od združit- ve prekmurskih Slovincov z matičnim narodom do schen- genskega čuvanja granice.«

ka se je godilo na granici leta 1991, v cajti bojne za Slovenijo. Strokovno besedilo spremljajo dokumentarni kejpji pa muzej- ski predmeti s sodečko oboro-

žitvijo. »Radi bi bili, ka bi si tej muzej poglednole vse generaci- je, sploj pa mladi, steri živijo v cajti, gda so granice odprejte,« je ške pravo Marković in cuj- dau, ka so napisi v muzeji pou- leg slovenskega ške v vogrskon, angleškon in nenškon gezik. Slavnostni guč na prireditvi, stera je bila namenjena tudi praznovanji dneva državnosti in 100. letnici priključitve prek- murskih Slovincov k matično- mi narodi, je meu predsednik Državnoga zbora Dejan Židan. »Rosag, steroga smo si izborili pred 28. leti, ne bi bilu celoviti brez Prekmurja, ge sta narodna zavest in pripadnost kljub vsem izzivom ohranili naš narod na ton konci,« je pravo Židan in

Graničarski muzej je tau projekta Mura-Raba tour, steri na Go- ričkon in v Porabji prinaša spremembe v turizmu, ma pa štiri programe: vodnoga, konjeniškega, pohodnoga in kulturnoga. Partneri do vzpostavili nauvo čezmejno mrežo lokalnih turi- stičnih ponudnikov, organizirali do spuste po rekaj s splavi in kanuji, pa tudi čez- oziroma obmejno jahanje in pohodništvo po graničarski poti. Predstavili do tudi zgodovino krucev oz. upornikov. Vodilni partner projekta je agencija Prak iz Mur- ske Sobote, partnerji pa so ške: Turistično društvo Monošter, Zavod za usposabljanje in zaposlovanje invalidnih oseb Koclje- vina iz Prosenjakovcev, Samouprava naselja Čretnik, občina Šalovci in Samouprava Andovec.



Napisi v muzeji so pouleg slovenskega ške v vogrskon, angleškon in nenškon gezik

cujdau, ka morejo Slovenci v gnešnjon cajti ob ton, ka se dos- ta lagvoga godi po sveti, ostati enotni. Zbrane je nagučo tudi župan občine Šalovci Iztok Far- tek. »Tau pridobitev san napo- vedo pred desetimi meseci, gda smo v Markovcaj slavnostno gorodprli dveri turističnoga centra Peterloug. Čiglij so eni pravli, ka je ta investicija nej do- bra, zdaj vidimo, ka je nej tak, vej pa mamu iz dneva v den več turistov, zidino pa nūcajo tudi domanji lidge,« je raztolmačo Fartek in na konci guča Slove- niji zaželo vse dobro za njeni rojstni den. Zbrane sta nagu- čala ške Milan Osterc, predse- dnik IV. Pododbora policijske postaje Lendava Policijskega veteranskega društva Sever Pomurje, pa polkovnik Miran Fišer iz Vojaškega muzeja Slo- venske vojske. V kulturnon programi so se notpokazali:

Kuhali so jedi iz kislega zelja

Gornjeseniška slovenska narodnostna samouprava je tudi letos organizirala tekmovanje v kuhanju, ki so se ga udeležile veči- noma civilne organizacije in prijateljske družine, ki živijo in delujejo v vasi. Tekmovanje je tokrat potekalo v velikem šotoru v parku ob cerkvi.

Predsednica slovenske samouprave Eva Lazar je povedala, da se je prijavilo 12 ekip, ki so pripravljale jedi iz kislega zelja v bograču. Andraš Sukič, glavni organizator, je dodal, da osnovne



potreščine zagotovi slovenska samouprava, ekipe pa prinese- jo svoje posebne začimbe. V malih kotlih so se kuhale različne jedi, udeleženci so lahko poskusili fižolovo zelje, kuhano zelje z mesnimi cmoki, ena ekipa je kuhala zelje na švabski način s



krušnimi cmoki, ki jih je skuhalo v pari nad zeljem. Vse jedi so bile okusne, komisija je za najboljšo jed izbrala fižolovo zelje s prekajeno kračo, ki jo je skuhalo prijateljska družba pod ime- nom »Vse smo ven vrgli«. Glavni »kuhar« Zsolt Jost je povedal, da so uporabili 4 kg zelja in dober kilogram prekajene krače. Po razglasitvi rezultatov se je začel kulturni program z nasto- pom malih harmonikarjev iz seniške šole ter Folklorne skupine ZSM iz Sakalovcev.

L.R.H.

Maksimilijan Žurman, šaular Glasbene šole Murska Sobota, šaularge Osnovne šole Šalovci, ženska vokalna skupina Zarja Kulturno-turističnega društva

Moščanci, Ekaterina Lepoša na violini pa ške folklorna skupina Kulturno-umetniškega društva Šalovci.

Tekst in kejpji: Silva Eöry

PREKMURJE

GoričanKalamar slavi

Srečko Kalamar je 1989. leta, gda je na Trdkovi oudpro svojo prvo bauto, začno svojo samostojno podjetniško pout. Od tistih cajtov je iz Trgovine Kalamar s. p. gratala firma GoričanKalamar, stera gnesden davle delo že 50 lidam, v glavnom Goričancem. Na den državnosti, 25. junija, so v športnom centri Martinje proslavili 30 let uspešnoga dela. Pogostili so vse obiskovalce, pripravili pa so tudi bogati zabavni in kulturni program, v sterom se je notpokazala tudi folklorna skupina porabskih penzionistov.

Če bi bilou več takši lidi kak Srečko Kalamar, bi lüstvo na Goričkom gvüšno baukse živelo, kak žive gnesden. On furt tak pravi, ka je nej sto titi v varaš, čiglij so njemi tau ponüjali, liki je sto, ka do meli Goričanci takše baute, v sterih do leko kúpili vse, ka nücajo. V šestih občinah majo zdaj dvanajst poslovnih enot, od toga so štiri malo vekše baute, marketi, steri od leta 2017 delajo pod okriljom Spar partner Slovenija, v Trdkovi majo menšo živilsko bauto, v sterij so začnili svoje delo, pauleg toga pa ške tri gradbeno-tehnične baute, krčmo in tri pogodbene pošne poslovalnice. Fontoški tau firme GoričanKalamar so tudi tri njihove blagovne znamke, stere se vse začnejo z rečjo GOR. Tak od leta 2012 pod imenom GOR-PITI odavlejo brezalkoholne pijače, pod znamko GOR-SAD tržijo goričko sadje, največ djabke, pod imenom GOR-GESTI pa so začnili odavati ledavsko salamo, domače klobase in prekajena rebra slovenskoga porekla.

Goričanki Kalamar želemo tudi mi, ka naj ške dugo dobro poslüje, Srečkoji, steri je biu med tistimi, steri so pred 30. leti malo bole začnili sodelovati s Porabskimi Slovenci, pa aj naj si najde cajt in večkrat obiše pajdaše v Porabji.

Silva Eöry



Pismo iz Porabja ... Porabcem

NEKAJ ZE

Bil je zadnji šolski dan. In moja prva valeta na Madžarskem.

Kako izjemno je bilo to šolsko leto. Nenavadno.

Praviloma dan ni našel para.

Kup zvedavih, radovednih oči. Nič manj tistih, ki so se obračale.

Kup želja, potreb. Nič manj prepričevanj, da danes ne bi delali nič.

September je bil drzen. Preden smo se zavedali stanja, smo se znašli v tišini, ki je bila zame en sam izziv. In ko sem sprejela tišino, je ta našla protiutež v kaosu, ki ga je narekoval jezik, ki ga nisem niti malo razumela.

Učenci so me naučili prvih besed in me prepričali, da so vljudne. Naučili so me nekaj neprimernih besed in jih prepričljivo umestili v moj slovar uporabe za *nujne primere*.

Doma sem se učila madžarščino. Pregledovala sem učbenike za slovenščino in iskala načine, kako narediti pouk dovolj zanimiv. Več časa sem preživela s prijateljicami, učiteljicami, ki so poučevale tuje jezike. Srkala sem vsako informacijo. Nemalokrat sem ob koncih tedna obsedela in pisala priprave. Delovne liste. Izbirala sem neumetnostna besedila, razčlenjevala. Listala sem po umetnostnih besedilih in izbirala primerna, motivacijska. Pripravljala sem mape, delala slovarje.

Čudila sem se učenikom, ki so jih učenci nosili v šolo. In njihovemu neznanju. Ni se usklajevalo. V tem šolskem letu sem želela odkriti čarobno palico za reševanje jezikovne zagate ... Prepričana sem bila, da sem kos nalogi. In da bom ujela ritem. Nenazadnje, imela sem nekaj izkušenj s poučevanjem tujega jezika, saj sem kot asistentka opravljala konverzacije in konzultacije s študenti na Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

Učila sem se govoriti počasi. Moj temperament je bil besedno izostren.

Ustavljala sem se ob vprašanju, kako tri četrt ure motivirati učence v zavedanju, da večina ne razume *nobene* moje besede.

Besede, ki jih vse življenje tako občudujem, pazim in negujem, so postale neme.

Pedagoška vprašanja so se kopičila.

Začela sem sanjati v madžarščini. Spopadala sem se s stisko. Nisem razumela ne sanj, ne otrok, ne učencev, ne večine učiteljev.

Pošteno si je bilo treba priznati, da je prisoten odpor do jezika. Do slovenščine.

Kaj nam je tega treba? Zakaj bi se učili jezik, ki nam v življenju ne koristi?

Domišljavo sem pripovedovala, da učenje jezika zahteva disciplino in notranjo motivacijo in da znanje tujih jezikov ni več samo potreba, ampak nuja.

Pomagala sem si z nemščino, angleščino in celo španščino. Moje znanje jezikov ne dosega meni zadovoljive ravni, vendar sem brezkompromisno iskala metajezik, ki bi omogočil, da bi kakšen del sporočila zajel razred. In nenazadnje, želela sem dokazati, da sem tudi sama v procesu učenja jezikov. Po stari/novi šoli naj bi bil učitelj vendarle zgled.

V 5. razredu je bila učenka, ki ima nemško govorečega očeta, in v 7. razredu je bil briljanten učenec, ki obvlada štiri jezike in mu tudi slovenščina ne povzroča težav, čeprav se jo uči samo tri leta.

Biseri so se počasi brusili. Tako so iz povprečja v znanju slovenščine izstopili učenka 4. razreda in učenca 7. razreda, ki imata porabske korenine.

To je bilo dovolj.

Iz izkušenj sem se naučila: ko je oder življenja preveč spolek, se gre v občinstvo. In šolski oder se je svetil.

Stanje je zahtevalo spremembo meril. Delovnih listov je bilo le še za vzorec. Učilnico sem spremenila v opazovalnico. Osredotočila sem se na telo, gib, zvok, posnemanje, kazanje in prve besede. Nadgrajevala sem svoje znanje imprologije, učilnico spremenila v amatersko gledališče in predvsem pustila učencem čas. Počakala sem, da me sprejmejo kot učiteljico, osebo ... in s tem moj materni jezik. In v veliko pomoč so bili tisti, ki so razumeli več.

Izpeljala sem ure meditacije, sugestivnega učenja jezika, ure z izbrano slovensko glasbo, ki ji je sledilo prevajanje besedila in razumevanje. Peli smo, glasno, glasno. Brali smo zgodbe, pravljice. Na dan poezije smo na cesto in stopnice zapisovali verze Kosovela, Pavčka ... Izbirala sem članke, ki so nadgrajevali teme, ki jih je razred vzel za svoje.

Sodelovali smo s Pokrajinsko in študijsko knjižnico Murska Sobota in Unicefom. Vmes smo gradili mostove, tiste prave, ob potoku pri šoli. Postavili smo pravilo, da vsi ukazi, vsi dogovori, vsa komunikacija potekajo izključno v slovenščini. V užitek mi je bilo opazovati zavzetost, pridnost, ustvarjalnost in inovativnost učencev v skoraj popolni tišini.

Bili smo smešni. Veliko, veliko smo si kazali. Veliko smo se smejali. Medmeti so bili glavni povezovalni element povedi.

»Pazi, okno je odprto, da ne boš bum.«

»Ehh, jaz ninčen razumem.«

Ker moja motivacija ne pozna meja, se je učencev najhitreje prišla beseda *odlično*. Kako je nastala besedna zveza *odlično, my friend*, ne vem. Pogosto se je slišalo še: *»Pa daaaaaj.«* Dobro, pod to se neponosno podpišem.

Miši, piši! je lepa rima, ki v madžarščini pomeni izpraznjevati sečni mehur. Nadvse popularna poved, ki se bo učenca doživljenjsko držala.

Film *Gremo mi po svoje* je izvalil in med najpogostejše besede fantov dodal besedo *punca, puncu*, ki v madžarščini pomeni ženski spolni organ. In punca fantom pri sklanjatvi ni povzročala težav.

Vmes smo bili pri zdravniku. Učenec je šel na *odstranitev kurjega očesa*.

Stopnjevanje pridevnika je šlo po novi paradigmi: *bolan – bolj bolan – mrtev*.

Klink. Klink.

Čedalje več je bilo povezovalnih stavkov. Čedalje več želja otrok kaj predstaviti, povedati, dopovedati svoji učiteljici, torej meni. Tudi jaz sem se velikokrat naredila Madžarko, no, Francozinjo, predvsem pri novih predlogih, kako delati *nič*. Črv neznanja nas je velikokrat napadel in nas načel do smeha.

Največ jezikovnega znanja se je pokazalo pred pisnimi nalogami. Takrat so učenci uporabljali vljudnostne fraze

LO ZELO DRUGAČNEGA

Gornji Senik, 14. junij 2019

prošenj v več jezikih.

Ja. In vrstili so se projekti, zapisali smo prve lastne pravljice v slovenskem jeziku, prva dramska besedila, odigrali lastne kratke predstave, naredili krasne proslave.

Prihajali smo si čedalje bližje.

Izdelovali smo kratke filme, se učili plesati (leva, desna, dvigni, spusti, deli telesa ...), pripravljali smo hrano in napitke, imeli smo videokonference s prijatelji iz Slovenije, izdelovali smo gregorčke, ustvarili jezikovno delavnico za sovrstnike z druge dvojezične šole ...

Telefon je bil ves čas del moje opreme – zgražajo naj se vsi vzorni učitelji. Google prevajalnik je reševal domače naloge, in to tako, da ni bilo izgovora *nem tudom* ali nimam domače naloge, ker *nem tudom*. Čeprav na Madžarskem domače naloge niso na lestvici priorit.

Lektorica, prijateljica in meni draga klepetulja me je nekega dne klicala v času pouka. Imeli smo daljši pogovor, ki je učencem zelo ostal v spominu, in nemalokrat so vprašali, kdaj bomo spet poklicali Natašo.

Šola se lahko pohvali s tremi državnimi priznanji v znanju slovenskega jezika in književnosti, drugim mestom pri recitiranju porabske zgodbe ter številnimi nastopi v slovenskem jeziku v šolskem in izvenšolskem prostoru, na odru.

Odrto smo sprejemali goste iz Slovenije. Prihajali so visoki državni gostje in tisti zvedavi, gimnazijski, ki si z izkustvom širijo obzorja.

Ja, vsak učitelj ima zgodbe. Veliko zgodb. Moje so zaradi značilnosti kraja malo bolj eksotično obarvane. In malo bolj tragikomične. Zaradi dvojezičnosti. Enojezičnosti. Jezičnosti.

Poučevanje v Sloveniji je neprimerljivo s tem na Madžarskem. Tu je svoboda, ki je slovenski šolski sistem ne dopušča. Luknja, ki je nastala tukaj, je grobo izpljunila šolski kurikulum, posrkala slovenščino kot drugi jezik, se hudomušno nasmehnila šolski letni pripravi in me/nas pustila praznih rok, ki pa so bile odprte za novo, drugačno, neznano.

In tu je litoželezni zvon, ki kot gong ritualno, ročno in s slogom naznani konec ure.

Zadnji mesec smo se z osmošolci pripravljali na valet. Sami so izbrali zaključno pesem. Razumeli so jo.

/.../ milijon in ena slika,

vsaka nov spomin /.../

/.../ v srcu, polnem upanja,

ta svet se lepši zdi /.../

(K. Jazbec)

V računalniški učilnici so fantje našli nov smisel – ustvarili so spletno stran, namenjeno vsem učencem Porabja. Ključne niso bile besede, ampak oblika, fotografije ... Učenci so se pregrizli skozi besedišče, fraze in v tem strašno uživali.

Dekleta so se ukvarjala z oblikovanjem logotipa naše šole. Z osmošolci nismo pretirano razpravljali. Toda če me vprašate – povedali smo si veliko več, kot se da zapisati.

Globoko se priklonim temu šolskemu letu.

Tem majhnim in hkrati velikim posameznikom, ki še negujejo vrline malih ljudi, izjemne spoštljivosti in človeškosti. Posameznikom, ki v sebi in na sebi še nosijo otroškost in ne dajejo občutka, da jih je odnesla, spodnesla nova doba.

Dobili so učiteljico, ki ne pozna njihovega jezika. Vsak te-

den so bili deležni šestih ur slovenščine. Šestih ur jezika, ki so ga morali – vsaj na osnovni ravni – usvojiti, ker je bil cilj jasen.

Toda cilj ni dosežen. Ne čudite se, ko nas boste naslednje leto srečali na Gornjem Seniku na cesti, travniku, ob potoku ali kar vse skupaj v trgovini, gostilni ali vrtcu.

Vse življenjske situacije je treba jezikovno predelati.

In Porabci, ne pustite me same. Jezika se otroci najlažje naučijo v hiši. V bistvu se ga sploh ne učijo, ampak ga živijo. Jezik je del tradicije. Del zavedanja. Del, ki je moj, vaš, naš.

Na jeziku temelji porabstvo. Od njega je odvisna prihodnost te prečudovite kotline s tako lepimi, ne za vsakogar dostopnimi ljudmi.

Babice, pridite pripovedovat.

Dedki, predstavite svojim vnukom pot, ki ohranja kulturno dediščino.

Starši. Dovolite mi, da vas spoštljivo in z naklonjenostjo nagovorim.

Če je otrok na dvojezični šoli, je to privilegij. In dvojezičnost se ne zgodi, dvojezičnost se ustvarja, neguje, nadgrajuje. In je vseživljenjska prednost mladega uma, ki stopa v svet.

Na odru življenja ... učenja. Vsak s svojo reprizo. Vsak s svojo premiero. Ah, mladi ... Oni se ne bojijo vrtiljakov in plešejo, raziskujejo, se spoznavajo ...

In si podrejajo oder.

Želim vam lepe počitnice in *fejst dosta sunca!*

In fala za tau leto!

Valentina Novak

Slovo od vzgojiteljice Iluške



Sredi junija so se malčki slovenske skupine Zvezdice v monoštrskem vrtcu zvrstili na hodniku pred dvorano in čakali svojo vzgojiteljico Iluško Bartakovič, ki se je po 40. letih dela z otroki upokojila. Njena sedanja skupina jo je presenetila z lepimi pesmimi in deklamacijami in se ji za vse lepo in dobro zahvalila s cvetjem, Iluška pa je vsakega otroka posebej še zadnjič objela. Od nje so se poslovili tudi starši, ki so pripravili lep fotoalbum, ki jo bo spominjal na preživete utrinke med otroki. Ob tem so ji namenili nekaj poslovnih besed, ob katerih ni samo ona, temveč so tudi mamice potočile kakšno solzico. Ob koncu pa smo se še malo družili ob prigrizku in kozarčku soka.

nvn

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Dosta brig delajo golaubi

Kak zidine, cerkvi, placi tak golaubi se vcujdržijo k enomi varaši. Kak je varaš vekši, tak je več golaubuv. Leko bi prajli, ka brezi golaubov je varaš že ranč nej varaš. Če ne živijo na našom rami, te bi se leko veselili njim, zato ka so rejsan lejpi ftiči. Dapa tam, gde so golaubi sausadije, tam bola samo čemere maš, nej pa vesel-dja. Največkrat je na zidinaj ali na placaj vidimo, najbolje pa te, če je stoj polaga. Tašoga reda se v par minutaj cejli roj prinese, kak če bi eden drügoma taprajli koordinate, gde se leko nadjejo.

V Železni županiji je v Somboteli tū spoj dosta golaubov, več, kak bi trbelo, zavolo tauga se že braniti trbej proto nji. Največ golaubov, leko bi prajli, ka tam majo svoj »sedež«, je v parku Pelikan, gde najvekša populacija žive.

Ornitologi pravijo, ka se najbola tak leko branimo, če njim ne pistimo, ka bi gnejzdo napravili. Vsa okna pa taše lükne, gde se na pod (podstrešje) leko potegnejo, trbej z mrežov nutrazaprajti, pa tau tō nej slobaudno pistiti, ka bi na teraso dolavseli. Zatau je edna možnost, trbej küpti iz plastike edno vrano ali djastrika pa ga vō trbej posaditi. Ta, gde do tej »ftiči« sejdli, golaubi en čas gvūšno ka ne pridejo. Dapa sledkar se brž navčijo, ka tej ftiči njim nika ne dejejo pa znauva se ta navadijo. Na dosta fele formo se še leko branimo, najbola tak, ka je nej slobaudno polagati pa djesti vanej njati. Dapa če so že tam, te je najbaukše, če povejmo strokovnjaki, steri pikasti draut potegne ta, kama neškemo, ka bi golaub dolavseu ali gnejzdo redo. Če itak napravijo gnejzdo, te potejm več nej slobaudno tau gnejzdo uničiti zavolo tauga, ka mladi so leko v njem. Tašoga reda drügo nega, meklau v roke pa na den večkrat trbej pucati dočas, ka se mladi vō ne odnesejo. Potistim pa gnejzdo kak najprvin moramo uničiti, zato ka golaubi na leto osemkrat tū zležejo svoje mlade, če so taši pogoji.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Dan državnosti

Na Kongresnem trgu v Ljubljani je potekala osrednja proslava ob dnevu državnosti in 28. obletnici osamosvojitve Slovenije, na kateri je bil slavnostni govornik predsednik republike Borut Pahor. »Ustanovitev samostojne in neodvisne države, Republike Slovenije, pred 28 leti je najveličastnejši mejnik v naši narodovi zgodovini. Končno imamo svojo državo. Je branik in gradnik boljše, pravičnejše in varne družbe, ki odraža in razvija naš narodni značaj. S samostojno državo in prek nje se enakopravno umeščamo v čudovito združeno Evropo. Skupaj ustvarjamo prihodnost miru in blaginje,« je povedal predsednik republike Borut Pahor in dodal: »Mi smo dejavnik. Zato, ker imamo svojo državo, smo dejavnik, navznoter in navzven.« Slavnostnemu govoru je sledil umetniški program z naslovom Sapere Aude - Drzimo si vedeti, ki ga je skupaj s sodelavci pripravil režiser in scenograf Matěj Filipčič. V središču letošnjega programa je bilo vprašanje statusa in pomena znanosti ter njene vloge v sodobni slovenski družbi.

Kresnik v roke Bronje Žakelj

Časopisna hiša Delo je na kresni večer na ljubljanskem Rožniku že devetindvajsetič razglasila najboljši slovenski roman leta. Nagrado Kresnik je letos prejela Bronja Žakelj za roman z naslovom Belo se pere na devetdeset. V konkurenci petih finalistov so bili še romani Mirta Komela Medsočje, Mojce Širok Pogodba, Vladimirja P. Štefaneca Najlepša neznanka svetloba in Janija Virka Brez imena. Iz deseterice nominiranih romanov žirija ni uvrstila v finalni izbor del Boruta Goloba Pes je mrtev, Tadeja Goloba Leninov park, Jele Krečič Knjiga drugih, Katje Perat Mazohistka in Sama Ruglja Resnica ima tvoje oči.

LUTKOVNA PREDSTAVA ZA PORABSKE MALČKE

25. junija se je v kulturnem domu na Gornjem Seniku predstavila lutkovna skupina LUKI iz Zagorja ob Savi s predstavo Izgubljeni volk.



Lutkovna igra je bila namenjena predšolskim otrokom, ogledali so si jo malčki gornjeseniškega, sakalovskega in števanovskega vrtca.

Lutkovna predstava je nastala po književni predlogi O volku, ki je iskal pravljico slovenske avtorice Mojiceje Podgoršek, govori o volku, ki ni hudoben, ampak le strahotno osamljen, ker je padel iz pravljice, pa se ne spomni, iz katere. Žalostno se odpravi na pot, da poišče pravljico, v kateri je nekoč bival. Na poti sreča dobro znane pravljicne junake kot na primer Mojco Pokrajculjo in Muco Copatarico, ki jih poprosi za streho nad glavo, a naleti povsod na zaprta vrata. Na pomoč mu priskoči črček in kresnička, ki mu delata družbo skozi noč, nakar se glavnemu junaku vendarle nasmehne sreča, ampak spozna, da se v svojo pravljico ne sme vrniti. Prihaja namreč iz pravljice o Rdeči kapici, kar spozna, ko opazi na travniku veselo družino lovca, babice in majhne deklice z rdečo kapico.

Volk brez spomina se že skoraj pridruži skupini, ko ga od tega odvrne drugi volk, ki ga sreča v gozdu. Ta ga opomni, da je prav on tisti, zaradi katerega je družina

tako vesela, saj je požrl babyco in deklico, zaradi tega pa so ga nato vrgli v vodnjak. Razočaran volk, ki spozna, da se je zaman veselil, se

odloči, da si vendarle poišče novo pravljico.

Lutkovna skupina Luki deluje od leta 2010 in ima letno 18-20 predstav. Sedaj imajo tri predstave, s katerimi nastopajo. To so: Zverjasec, Strah in Izgubljeni volk. Za dramaturgijo in režijo skrbi vodja skupine Katarina Eranovič. Skupino trenutno sestavljajo še Jure in Lina Aurora Eranovič, Bojan Motoh, Urška Motoh Bračič, Petra Potisek in Andreja Lavrač. Delujejo na področju lutkovne ustvarjalnosti ljubiteljsko in z veliko zagnanostjo. Pri predstavah stremijo k temu, da je en lik v naravni velikosti, razen tega pa uporabljajo pri igri razne zvoke, saj otroci ves čas rabijo dražljaje, tako se bolje obdrži njihova pozornost – so povedali člani skupine, ki pa tudi lutke in sceno izdelujejo lastnoročno s pomočjo oblikovalke Urške Motoh Bračič.

Pomembna je zanje tudi interakcija z otroki, da sodelujejo z njimi, tako se je tudi porabsko mlado občinstvo zelo zabavalo med predstavo, najbolje pa so se veselili, ko so lahko spoznali lutke tudi od blizu, jih božali ali pa si jih nadeli na svoje ročice.

Nikoletta Vajda-Nagy

Mednarodni lončarski tabor v Števanovcih

Od 18. do 21. junija je potekal v Števanovcih na Dvojezični osnovni šoli XIV. mednarodni lončarski tabor. Udeležilo se ga je 24 malih lončarjev. Otroci so prišli iz Mačkovcev, Grada, z Gornjega Senika in seveda naši učenci. Naša prijateljica in učiteljica Anita se nam je tudi pridružila in preživela z nami štiri dni. Delo smo začeli 18. junija, v torek zjutraj, ob osmih. Dva lončarja, Štefan Zelko in Karel Šalamon, sta vodila delo na vretenu. Mali lončarji so zelo pridno delali, naredili so lepe izdelke. Ob delu na vretenu smo imeli še različne dejavnosti. Učenci so lahko jahali, izdelovali nakit in šivali srčke. Po kosilu so se peljali v Monošter v terme, kjer so uživali v vodi. V sredo smo se peljali na izlet v Márokföld, v adrenalinski park. Po kosilu smo si v Cseszt-



regu ogledali stolp in jezero. Utrujeni in z lepimi doživetji smo prispeli nazaj v hotel Apat, kjer je imelo 12 otrok prenočišče. V četrtek smo nadaljevali z delom na vretenu in tudi v rokodelskih delavnicah. Izdelke so barvali, cvetlice so delali iz volne in iz klobučevine naredili zapesnice in žogice. Policist je pred cerkvijo postavil ovire za kolesarje, kjer so lahko ti preizkusili svoje kolesarske sposobnosti. Zelo zanimiv in bogat je bil ta dopoldan. Popoldne smo se peljali na izlet v Őrség. Najprej smo si ogledali stalno razstavo v Őriszentpéturu pri narodnem parku. Pot smo nadaljevali proti Veleméru, kjer smo si ogledali cerkev. Po sladoledu smo obiskali Gáborja Vörösa v vasi Magyarszombatfa. Gospod lončar nam je pokazal svojo delavnico in izdelke, pokazal je tudi, kako dela on na vretenu, ki ga je gnal z nogo. V petek, zadnji dan tabora, je spet potekalo aktivno delo na vretenu, nadaljevalo se je delo z umetnimi biseri in z usnjem. Udeleženci tabora so si lahko naredili zapesnice iz usnja, ta tehnika je bila zelo zanimiva. Sami so si morali s kladivom preluknjati usnje.

Postavili smo tudi razstavo za zaključek. Natisnili smo slike, ki so si jih lahko ogledali starši in gostje, ki so prišli popoldne na zaključek. S kratkim kulturnim programom, s slikami in videoposnetki smo predstavili, kako smo ustvarjali in preživljali prosti čas v taboru. Mali lončarji so dobili v spomin listino zahvale, lončen kozarec za mleko in značko.

Imeli smo tudi tekmovanje za najboljšo fotografijo, otroci so naredili veliko zanimivih fotografij.

Finančno podporo za izvedbo tabora smo dobili od Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu iz Ljubljane. Hvala jim za pomoč.

Hvala vsem, ki ste bili z nami štiri dni, upam, da ste se tudi vi imeli lepo.

*Agica Holec
vodja tabora*

Slovenske ljudske pripovedi - nej samo za mlajše - 13.

Djug pa pojbiček

Gnauk je živo eden mali pojbiček, šteri je emo edno grdo mačijo. En dén ma je pravla, aj dé ž njauv grbanje brat. Pojbič je vzeu edno košaro ino odišo z mačijov v lejs. Pelala ga je daleč v gauško do edne djame pa ma velejla, aj liči kamen v grabo, ka bi čüu, kak globka je. Pojbiček je napravo, ka ma je zapovödala pa ka bi bole čüu, kak kamen bobní, se je nagno nad globočino. Mačija ga je sünila za kamlom pa se zadovolna napautila domau. Tam je pravla možej, ka je pojbiča raztrgo veuki medved pa ka je una sama tö komaj vujšla.

Pojbiček pa je zmejs vsikdar nižše leto, tri dni pa tri noči, donk je nej do poda prišo. Na konci je spadno na eden méki vankiš. Sploj dugo je ležo kak eden mrtvec, gda pa se je prebüdo, je z veukimi očami gledo kauli sêbe. Bui je na drügom svejti. Vankiš, na šteroga je spadno, je ležo na srejdí ednoga varaša. Vu vsikšom pravci so se operale lejpe pa šurke ulice. Rama je ednoga nej vüdo, liki z oprejtími lampami je gledó čüdo-vitne palače. Najvekša pa najlepša je bila tista, pred štero je spadno. S streje je visala črna zastala, štero je ranč eden piš nej majüto. Vseposedik je kralüvala mrtveča tüüča: vse ulice so bile prazne, edna ftica je nej füčkala v lufti.

Pojbiček je biu najgir, pa je staupo bliže palači, na šteroj je visala črna zastala. Veuke dveri so bile na šurki oprejte, zatok je bogéče nutstaupo. Gnauk je samo za dverami zagledno ednoga veukoga možaka v špajsnom gvanti, šteri se je naslanjo na edno palco pa drvéno gledó pred sé. Pojbič se je prestrašo ino sto zbejžati: čuvar pa se je nika nej geno, zatok je bartrivno staupo k njemi ino ga primlo za rokau. Trnok se je čüdivo, gda je gorprišo, ka je možak grato kamen.

Te je dale stapo. Po šurki

stubaj je prišo v edno veuko dvorano, štera je bila puna služabnikov pa služabnic. Vsi so gratali kamen, kak čuvar. S té dvorane je prišo v drügo. V tistoj je najšo góspodo: gospe so sejdle v šurki fotelaj, gospa-udge pa so vküper stali, kak liki bi se pogučavali. Depa v etoj dvorani je tö nika živoga nej bilau. Na konci je pojbiček prišo v najlepšo sobo, v šteroj



se je vse blisketalo od zlata, srebra pa dragi kamllov. Na srejdí sobe je na zlatom tronuši sejdla prelejša kralična, kauli nje je bilau dvanajset lejpi devojk. V snejžno bejle prsi kralične je biu smeknjen eden naužic. Pojbiček je cujstaupo pa naužic vö z njenoga srca potegno. Kralična je globko sapo vzela ino oprla oči. S čüdivanjom je gledala pojba, šteri je od tistoga mau, ka je zapüsto vrnji svejt, grato lejpi legén.

»Moj rešitel!« je veselo pravla kralična, »kak aj se ti zavalim, ka si me rejšo od lagvoga čalejra, šteri je namé pa cejli moj narod v kamen obrno? Če maš volau, ostani tü pa boj moj mauž, kralüvo boš nad devetimi rosagi pa šurkimi maurdji!«

Vse devojke, štere so ranč tak oživejle, so ma želejle srečo ino ma gratulejrale za kraleško mesto. Po tistom ga je lejpa kralična primlila za rokau pa ga pelala k okni. Varaš je grato sploj ovaški! Po ulicaj so se šetali veseli lidgé, pred palačov pa se je zbralo prevnaugo lüstva, šteri so z gla-

snim kričanjom pozdravljali svojo kralico pa svojoga rešitelja. Črno zastalo so vöminili z bejlov, koražno go je vöter majüto. Za en malo so napravili veuko gostüvanje. Krau je s svojov prelejšov ženov vnauga-vnauga lejta srečno živo na drügom svejti.

En dén je krali na pamet prišo vrnji svejt pa je daubo krepko želenje, ka bi gorpoisko svojo

domanjo krajino. Kralica ga je pitala, zakoj je tak žalosten. Un gi je valas dau: »Kaj bi pa nej žalosten biu, vej pa mam na vrnjom svejti staroga očo pa bi rad vödo, kak se kaj má.« »Če drügoga nega,« je pravla kralica, »idi pa pripelaj očo es. Vzemi té prstanek, po njem te spoznam, gda se povrneš.« Krau se je odpravo na paut. Odo je devet dni pa devet noči po süjom pa po mokrom tačas, ka je nej prišo v svojo rodno krajino. Tam pa ma je bilau vse špajсно: na mesti male iže, v šteroj je gorraso, je stau veuki, lejpi ram, depa v njem so živeli tihinci. Od nji je zvödo, ka je njegvi oča mräu od žalosti, gda je čüu, ka ma je sina medved raztrgo. Krau se je žalosten napauto nazaj na drügi svejt. Depa pozabo je paut.

Dugo je blaudo po gauškaj tačas, ka je nej prišo do ednoga püščavnika. Pito ga je, ali mogauče pozna paut na drügi svejt. Remete ma je pravo, ka nej, depa paut mabiti pozna-jo njegvi služabniki. Füčno je ednoga, pa so od vseposedik priletele stvarine s štirimi

nogami, depa paut na drügi svejt je edna nej poznala. Püščavnik je krali pravo, aj dé prejk devet bregauv pa devet dolauv, pa pride k drügoma püščavniki, šteri gospodari nad vsejmi fticami. Tisti remete venak pozna paut na drügi svejt.

Krau ga je baugo, depa na tistom mesti je tö nej zvödo, ka je sto. Pá je mogo prejk devet dolauv pa devet bregauv do tretjoga püščavnika titi, šteri je biu gospodar vötrov. Té je pazvzo svoje služabnike, prišo je Söver, mrzli Zdaulec, süji Gornjek, na konci pa je prisau po eške Djug tö. Toga je püščavnik pito, gde je tak dugo odo. Djug je dau valas, ka je biu na drügom svejti, gde se vrnau kralica ženi, vej go je pa prvi mauž zapüsto. Tau so gi tanačivali njeni čednjaki, ka je prej krau gvüšno mrtev, ovak bi se že povrno. Krau je pito, kak daleč je drügi svejt. »Tri dni pa tri noči,« je pravo Djug. »Za tri dni se kralična ženi.«

Krau je proso Djug, aj ga odnese na drügi svejt. »Zakoj bi pa nej, če mi gospodar dopisti,« je velo Djug. Püščavnik ma je dau valas: »Pašči se, sinko, ka prideš eške v pravom cajti!« Odišla sta. Krau je nika nej vüdo pa nika nej čüu, tak naglo sta po lufti letela. Že so tri dni zvonili na drügom svejti, približavalo se je zdavanje. Na gnauk je biu krau pred svojov palačov. Gda je zagledno kralico, je poklekno pred njau ino gi pokazo svoj prstanek. Kralica ga je vidla na negvom prsti, spoznala svojoga moža, veseldja pa je nej bilau nej konca nej kraja. Nauvoga krala so včasik tazagnali. Krau rešitel je po tistom eške vnauga lejta pravično kralüvo, negvjo lüstvo pa je srečno ino zadovolno živelo.

Na domanjo rejč obrno:

-dm-

Ilustracija: -mkm-

... DO MADŽARSKE

Znanje angleščine zmeraj slabše pri osnovnošolcih

Tretjina učencev v šestih in osmih razredih osnovnih šol ni dobila zadostne ocene iz znanja angleškega jezika na preverjanju, ki ga je opravil Zavod za šolstvo po vsej državi. Preverjanja znanja ni opravilo pozitivno 35 odstotkov učencev šestih razredov in 40 odstotkov osmošolcev.

Zavod za šolstvo je prvič pripravil preverjanje znanja tujih jezikov leta 2015, takrat so bili rezultati boljši, saj takrat le 17 odstotkov šesto- in 30 odstotkov osmošolcev ni dobilo pozitivne ocene. Pri znanju nemškega jezika so bili rezultati malo boljši.

Cilj Zavoda za šolstvo je določanje nivoja znanja učencev na podlagi Skupnega evropskega referenčnega jezikovnega okvira. V preverjanje so vključeni vsi učenci, ki imajo za prvi ali drugi tuji jezik angleščino ali nemščino. Ni nobeno presenečenje, da vodi angleščina, ki si jo je za prvi tuji jezik izbralo 73 odstotkov učencev, za nemščino se je odločilo 27 odstotkov. Preverjanje je enostavno pokazalo, da osmošolci vsako leto dose-gajo slabše rezultate kot šestošolci, kar je verjetno povezano s težjimi nalogami v osmem razredu, menijo strokovnjaki. Rezultati so slabši tudi na podeželju, kar povezujejo s kadrovskimi problemi in z zastarelimi metodami poučevanja in očitajo šolskemu resorju, da v zadnjih letih nič ni naredil za odpravo razlik med podeželjem in glavnim mestom.

Spominjali so se na 30. obletnico padca železne zaves

Prejšnji četrtek so se v Sopronu spominjali na 30. obletnico padca železne zaves. Slovesnost so pripravili na istem mestu, kot sta leta 1989 takratni madžarski zunanji minister Gyula Horn in njegov avstrijski kolega Alois Mock simbolično prerezala žično ograjo. Proslave sta se ob sedanjem madžarskem zunanjem ministru Pétru Szijjártu udeležila avstrijski zunanji minister Alexander Schallenberg in gradiščanski deželni glavar. V svojem slavnostnem govoru je madžarski zunanji minister izpostavil, da je bila železna zavesa kot ječa za Madžare in je bilo le vprašanje časa, kdaj bo iz njih izbruhnila želja po svobodi, ki je njihov pomemben bivanjski element. Madžari se niso dali leta 56 in tudi kasneje ne, saj gre za tisočletni evropski krščanski narod, ki bo to tudi ostal. Pred 30. leti se je socializem, ki je preprečil svobodni pretok ljudi in idej, zrušil kot grad iz kart in se je rodila nova Evropa, je podčrtal madžarski zunanji minister.

SAMO DUG PA POKAPANJE

Gda sem v Števanovci pri Rôfcini Aranki, po mozej Oreovecz, stare tjepe začno gledati, sem že vedo, ka s tauga nika nede, ka bi tau vam, bralcom nagnauk leko nutrapokazo, ka sem tam najšo. Zato, ka dosta taši tjejpov je bilau, steri bi kak name tak vas bi brigali, sploy pa že potistim, ka sem zagledno eden stari tjejp, steri je bijo v Meriki naredjeni.

-Tetica Aranka, sploy dosta stari tjejpov mate, s tauga je težko vöodebrati pet, šest, ka bi nji za novine posliko. Zato bi pa bola tak začno, steri je najstarejši tjejp, pa ka leko vidimo na njem?

išli?

»Oni so sledkar šli, tak je bilau, ka nišo iz Saka-lauvec vzemejo, nišo Djabino. Gda so mati tau čüli tam v Meriki, ka niši lejpi pojep je prejšo iz Vogrskoga, oni so si tau mislili, ka če je rejsan tak lejpi te pojep, te moj baude. Pa tak je bilau. Te tejsta dekla iz Sakalauvec je trno fejst čemerna bejla



Rôfcina Aranka iz Števanovec

tavöšli?

» Tak petnajset lejt stari so bili, gda so tavö v Meriko od-išli, sledkar sta te še mati pa oča tü tavöšla za njimi, dapa sledkar so vsi nazaj domau prišli.«

- Kak dugo so bili v bojni vašoga moža (Jenó bačina) oča?

»Pet lejt so bili v bojni, zato ka so zgrableni bili nejndrik v Rusičkom. Pred tistim, ka so v bojno šli, so že dva deteta meli, Ilonko pa Karaca. Gda so domau prišli, mlajši so je več ranč nej spoznali.«

- Še tau dobro, ka so živi domau prišli iz bojne.

»Samo na koj? Na kalvarijo.

v dug prišli, zato ka njim je več bagaunov djabok zagnejlilo pa zmrznilo. S tejm pa s krčmauv so se tak zadužili, ka so se potejn s tauga duga več nej mogli vöskopati. Štiridesetprvoga je oča mrau, pa te cejli dug pa cejla navola je na mami ostala. Gda sva se müva z Jenekom ženila, zadjan doug sem še dja vöplačala iz tisti pejnez, ka sem vküpsplesala kak sneja.«

- Kakši žitek! Domau pridejo iz Merike s pejnezi, pa te itak vse vrag vzeme.

»Pa če še tau ne dojde, te je Jeneka mati petdesetšestoga leta cejli grünt prejkdaletistim, ka so te pri njej žejvali, zato, ka njej je više prišlo, tej so go pa nagučavali, aj nanjé spiše grünt. Pa tak je bilau, njeni mlajši, gda so tau zvedli, samo so gledali z bejlim, dapa te je že tjesnau bilau«

- Niše sreče nej bilau.

»Gde nega sreče, tam nega sreče! Tau nikdar ne pozabi, sto kak se narodi, sledkar tak živé. Gde je puni žatjau (vreča), tejesti v cejlom življenji srečo ma, če pa prazen žatjau kažejo karte, tisti v cejlom življenji nikdar nede srečo emo. Potejn te, po bojni so začnili mirati, najprvin oča pa hči Anuška, nagnauk v ednom leti, štiridesetausmoga sin Vendel, devetoga Karac. Sin, steri se je najprvi naraudo, je par lejt stari mrau pa je v Meriki pokopani. Pa te še dva maliva tøj v Števanovci. Tak ka osem mlajšov sta mela tast pa tašča, pa od nji sta šest pokopala. Samo najstareša pa najmlajši sta ostala, Ilonka pa moj mauž Jenek. Tak ka drügo nej bilau v njinom žitki, samo dug pa pokapanje, pa pá dug pa pokapanje.«

Karči Holec



Zdavanski kejp njene tašče (anyós) pa tasta (após), steriva sta se v Ameriki zdala



Aranka pa Jenek na zdavanskem kejpji

»Te velki tjejp je najstarejši, steroga so v Meriki naredli, od moža Jenaka mati pa oča sta na tjejpji, gda sta se zdavala.«

- Kak so oni v Meriko prišli?

»Mama (tašča) so odišli, gda so petnajset lejt stari bili. Tak so mali bili, ka so se bojali, ka je ne pistijo tavö. Zato so se na prste postavili, gda so v radaj stali, aj se bola za veliko vidijo. Tak so te vöodišli v Meriko pa deset lejt so tam žejvali.

- Gda so pa tast v Meriko od-



Iz pejnez, ka sta v Meriki prislüžila, sta na Verici krčmauv odprla

se zato nikak vözmirila pa sta bojna.«

se zdala. Prvin kak bi z Me- *- Kelko so stari bili, gda so*

S cejli pejnez, ka so v Meriki prislüžili, so najslabši gröjnt tjöjpili na Verici. Zaman so njigvi oča prajli, aj bola dejo na Dolenji Senik, tam aj grünt tjöjpijo, vejpa majo pejneze, pa ranč te je niši Guttman odavo gazdejo. Oni so tau mislili, ka oča nji šte krajsprajti od iže, ka de stric Djauži doma, pa te zavolo tauga sta nej šla, nej sta baugala. Gda so gazdejo na Verici tjöjpili, te so najprvin krčmauv odprli, sledkar so z djaptji tržili, pa so oni

Ko razmislimo o vsem, kar počenjamo

»Dogodek' je pravzaprav poimenovanje popoldanskih uric, ko se srečajo ustvarjalci in premišljevalci med sabo ter z obiskovalci. To je 'srečanje', ta beseda pa po Ignacu Medenu

šole Körmend Zsolt Tóth. Pred dogodkom je prebiral spise Béle Hamvasa in poskusil poiskati skladbe, ki bi bile v skladu z mislimi filozofa. Zato smo lahko med posameznimi odseki popol-

povedala Barbara Korun, ki je z veseljem prišla v Monošter. »To je sporočilo podpore in -upam-skrbi matice, centra za robove. Ker če so robovi močni, se tudi središču dobro godi. In obratno. Ta povezava je ključnega pomena,« je poudarila slovenska pesnica, in dodala, da ima slovenska poezija tudi v tujini kaj za povedati. »Še posebej je to dragoceno, ko gre za sosednje narode in kulture. Dostikrat zapostavljamo prav sosede. Od naše ameriške in zahodnoevropske usmerjenosti je po mojem pomembnejša lokalna bližina,« nam je zaupala Barbara Korun in zaključila: »Pesniških srečanj je morda preveč, saj je tudi proizvodnje ogromno. Tudi kultura je podlegla temu neprestanemu ustvarjanju takojimenovanega 'novega', gre pa v bistvu za reciklažo. Zato mi je od števila srečanj bolj pomembna njihova kakovost. Lahko so manjkrat, ampak naj

jem privajam na nove razmere, saj gre za graditev skupnosti,« je zaključil predsednik, ki je za 'Dogodek' odstopil prostore društva.

Po krajšem glasbenem vložku je sledil pogovor s slovenskim akademskim slikarjem Igna-

poznam. Napravim neke študije, le redko pa ljudje sedijo pri meni - kdo pa bo danes tičal 3-4 ure vsak dan v tednu? Kombiniram pač s fotografijo,« je še podčrtal akademski slikar, ki poudarja, da mora dober portret združevati prostorsko pojavnost



Akademski slikar Ignac Meden (levo spredaj), predsednik društva SZEMLE Dávid Csomós in prevajalka Gabriella Gaál med razpravo o portretu

skriva v sebi izraz 'sreča - je'. Naš 'Dogodek' je vse to in tudi zareza v prostoru in času, ko lahko razmislimo o vsem, kar smo počeli in kar počenjamo. Zame je to tudi praznik, ko se hitenje ustavi in si vzamemo čas za refleksijo. Je tudi pogovor o znanjih in principih starih mojstrov,« je svoje misli z nami delila umetnostna prevajalka Gabriella Gaál, tokrat kot glavna organizatorica 'Dogodka', ki pa ni bil prvi po vrsti. Letošnje srečanje so priredili 22. junija v Cerkveni galeriji (Templom Galéria) v stranskih prostorih monoštrske baročne cerkve. Kljub viharnemu vremenu v neposredni in širši okolici Porabja se je v osrednji dvorani zbralo več kot trideset ljudi, da bi popoldan preživeli v družbi vidnih predstavnikov slovenske besedne, likovne in stavbarske umetnosti. »Spremljamo tudi misel madžarskega filozofa Béle Hamvasa, ob tem pa se seveda tudi sami sprašujemo in iščemo odgovore na bistvena vprašanja našega bivanja. Nenazadnje vedno najprej prisluhnemo poeziji in glasbi, da nas malce dvigneta in fokusirata,« je še objasnila pobudnica 'Dogodkov' Gabriella Gaál.

Glasbeni program je za srečanje pripravil pedagog Glasbene

dneva prisluhnili tako baročnim glasbenim stavkom kakor tudi modernejšim melodijam, izvaljenim iz klarineta.

V Monošter je iz Ljubljane pripotovala tudi pesnica, pisateljica



Slovenska pesnica Barbara Korun in glasbeni pedagog Zsolt Tóth

in esejistka Barbara Korun. Na 'Dogodku' je prebrala nekaj svojih pesmi, najprej iz zbirke »Čečica, motnjena od ljubezni«. Le-te je napisala v beneškoslovenski vasi Topolove, kjer v rekonstruiranem starem vaškem jedru že vrsto let prirejajo umetniške festivale. »Želim ujeti sodobni trenutek, v katerem živimo, in to z vseh plati, celovito. Od intimnih trenutkov zasebnice do najširše globalne zavesti. Moja mešanica tako ima koncentrat različnosti,« nam je o svoji novejši pesniški ustvarjalnosti

bodo navdihujoča. Da spoznaš nekoga, ki ga še ne poznaš. Barbara Korun je prebrala še tri svoje pesmi iz zbirke »Vmes«, predsednik monoštrskega društva SZEMLE Dávid Csomós pa je interpretiral dve njeni pesmi v madžarskem jeziku. Gostitelj dogodka je v svojem kratkem pozdravu izrazil veselje, da je tokrat »večina v manjšini«, človek pa ima »v negotovosti na široko odprte oči in ušesa«. Dávid Csomós je bil rojen v mestu Arad v Transilvaniji, zato dobro pozna manjšinsko bit. »Tokrat se z vesel-

cem Medenom. V sklopu dogovora, ki ga je Gabriella Gaál sproti prevajala iz slovenskega v madžarski jezik in obratno, se je umetnik, ki živi na Goričkem, spraševal o naravi portretiranja. Kot zadostni pogoj za dober portret je podal enostaven stavek: »Ko pogledaš sliko, prepoznaš portretiranca,« v nasprotnem primeru ne gre za portret, temveč le za neko igro, smo slišali. »Če je aktualno kakršno koli slikarstvo, v katerem nastopa figura ali kakršna koli predmetnost, potem je to zagotovo portret,« smo slišali od akademskega slikarja, ki je v monoštrske prostore pripeljal večje število svojih portretov. Na slikah smo prepoznali številne znane obraze iz Prekmurja, Porabja in Őrséga. »Vsekakor prihajam v stik z ljudmi, ki živijo okoli mene. Mesto Monošter mi je sedaj celo bliže kot Murska Sobota,« je pripovedoval Ignac Meden, ki pravi, da je fotografija skoraj nenehno prisotna v slikarstvu. »Vsekakor pomaga in to ni nobena čudna stvar, vse od impresionizma dalje. Degas je bil sam fotograf, Bacon je imel v svojem ateljeju na tisoče fotografij. Sam pa običajno pripravljam portrete le tedaj, če portretiranca dobro

in psihološki karakter figure. V nadaljevanju 'Dogodka' je ljubljanski arhitekt Janko Rožič predaval o »prostosti prostora«, medtem pa opozoril na občudovanje vredno arhitekturo Monoštra, ki jo dostikrat nepravilno prezremo. Predavatelj je razpiral poglede na skrite večine starih mojstrov in uglašenost njihovega dela. Prisotni so si še ogledali film o Béli Hamvasu z naslovom »Sloviti brezimnež« (»Nevezetes névtelen«), ki ga je iz madžarsčine v slovenščino prevedla Gabriella Gaál. Prireditelj je bila v celoti dvojezična, tudi s tem izzivom pa se je prevajalka uspešno spopadla.

Na 'Dogodku' so bili prisotni tudi predstavniki Ljudske univerze Murska Sobota (med njimi organizatorica izobraževanja odraslih Alenka Kučan), ki so ob duhovni poskrbeli tudi za telesno hrano.

Večer se je zaključil s skupnim branjem Hamvasevega eseja o iskrenosti, navzoči pa so se spraševali, zakaj je tako težko, če ne že nemogoče, biti iskren.

'Dogodek' se je odvijal v sklopu Festivala ljubezni v Monoštru.

-dm-

SREČANJE DVEH CERKVENIH SODIŠČ, BUDIMPEŠTANSKEGA IN MARIBORSKEGA

Člani in sodelavci Inštituta za kanonskoppravne vede pri Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani (Inštitut) in sodniki Metropolitanskega cerkvenega sodišča Maribor so se od 17. do 18. junija 2019 udeležili strokovnega posveta v Budimpešti.

Slovenska zagovornica v madžarskem parlamentu

Prvi dan je udeležence posveta v madžarskem parlamentu (Országgyűlés) sprejela Erika Köleš Kiss, parlamentarna zagovornica slovenske narodnostne skupnosti na Madžarskem, skupaj s svojim sekretarjem Ferencem Sütőm. V tem zakonodajnem telesu opravlja svojo funkcijo že drugi mandat. Ob mirnem prehodu skozi parlamentarno poslopje, kjer hranijo tudi krono sv. Štefana, jim je predstavila svoje zavzemanje za slovensko manjšino na Madžarskem. Od 6. aprila 2014, ko so potekale volitve poslancev Parlamenta na Madžarskem, je del sicer 199-članskega parlamenta tudi 12 narodnostnih zagovornikov, ki v njem zastopajo svojo narodnost. Temeljni zakon Madžarske določa, da so »narodnosti, ki živijo skupaj z nami, del madžarske politične skupnosti in so državotvorni dejavniki«. Skladno s tem je madžarski Zakon XXXVI. o Parlamentu leta 2012 uvedel ta nov pravni institut in tako zagotovil zastopstvo različnih narodnosti v madžarskem parlamentu. Da bi Slovenci v madžarskem parlamentu imeli tudi svojega poslanca, bi moral ta zbrati približno 20 tisoč glasov na volitvah, kar pa je praktično nemogoče.

Madžarska redno finančno podpira delovanje Katoliške Cerkve

V parlamentu sta se slovenski zagovornici in udeležencem iz Slovenije na delovnem kosilu pridružila državni sekre-

tar za cerkvene zadeve Miklós Soltész in vodja oddelka za narodnostna vprašanja Richárd Tircsi, ki sta spregovorila o področjih sodelovanja med državo in Cerkvijo. To sodelovanje poteka nadvse zgleddno, temelj pa mu daje pred petimi leti posodobljeni sporazum med Republiko Madžarsko in Svetim sedežem. Miklós Soltész je sodeloval pri pripravi te prenove spora-

Katoliška Cerkve pomembno vlogo.

Srečanje z budimpeštanskimi Slovenci v konkatedrali sv. Štefana

Sveto mašo v konkatedrali sv. Štefana v Budimpešti, ki je tudi bazilika, je vodil vodja Inštituta in oficial (predsednik) mariborskega cerkvenega sodišča izr. prof. mons. dr. Stanislav Slatinek. Udeležili so se je

odzval na problematiko spolnih zlorab v Katoliški Cerkvi. Postopki za preprečevanje in spopadanje s temi kaznivimi dejanji, zaradi katerih je izdano zaupanje vernikov, veljajo na univerzalni ravni.

Drugi dan obiska so udeleženci posveta prisluhnili tudi referatu izr. prof. dr. Stanislava Slatineka z naslovom Pravica do obrambe. Predavatelj je predstavil nekatere pravne dileme in rešitve, da se v sodnih postopkih, ko gre za sum spolne zlorabe, zagotovi pravica do obrambe vseh vpletenih.

Audienca pri madžarskem primasu kardinalu Erdőju

Udeležence iz Slovenije je v svoji rezidenci v predelu starega mestnega jedra Budimpešte kasneje na krajši delovni sestanek prijazno sprejel

madžarski primas kardinal Péter Erdő, budimpeštansko-esztergomski nadškof. Pri pogovoru so sodelovali tamkajšnji kanonisti in uslužbenci njihovega cerkvenega sodišča. Ker je kardinal tudi sam kanonist in velik strokovnjak na področju kanonskega prava, je bil pogovor z njim za sodelavce Inštituta in sodnike izredno zanimiv ter bogat. Kardinal se je zanimal za delovanje Inštituta in cerkvenega sodišča v Mariboru ter predstavil možnosti podiplomskega študija kanonskega prava na katoliški univerzi v Budimpešti, kjer ta študij izvajajo tudi v italijanskem in angleškem jeziku. Mons. dr. Slatinek je kardinalu prenesel pozdrave mariborskega nadškofa mons. mag. Cvikla in dekana Teološke fakultete prof. dr. Petkovška.

Obisk budimpeštanskega cerkvenega sodišča

Sledil je ogled prostorov in delovanja dveh cerkvenih sodišč. Pri vodenem obisku in pogovoru sta sodelovali notarka Porvan Irén Scholastica in branilka vezi Vadász Kinga. Budimpeštansko cerkveno sodišče sodi primere na 1. in 2. stopnji, posebnost pa je sodišče madžarskega primasa, ki sodi primere tudi na 3. stopnji. Gre za poseben zgodovinski privilegij, ki ga poleg Rimske rote uživajo še Rota Apostolske nunciature v Španiji in sodišče nadškofije Freiburg im Breisgau v Nemčiji. Sodni postopki so na vseh treh stopnjah brezplačni, stranke pa lahko poravnajo delne stroške po veljavnih sodnih tarifah.

Katedrala v Esztergomu in zaključek v Dobrovniku

Udeleženci dvodnevne posveta so v popoldanskem delu imeli na sporedu še voden ogled katedrale in bazilike v Esztergomu, kjer je nato sveto mašo vodil kanonik mariborskega stolnega kapitlja in dolgoletni sodnik zasliševalec Janko Strašek. Oba dneva sta bila navzoča parlamentarna zagovornica Erika Köleš Kiss in njen sekretar, ki so jima vsi udeleženci posveta iskreno hvaležni za naklonjenost in pomoč pri izvedbi programa. Strokovni posvet se je zaključil v Dobrovniku, kjer je udeležence v župnišču slovesno pogostil mag. Simon Štihec, branilec vezi za posamezne primere na Metropolitanskem cerkvenem sodišču v Mariboru in sodelavec Inštituta za kanonskoppravne vede. Tudi mag. Štihec zasluži veliko zahvalo za pomoč pri organizaciji tega lepega in pomembnega srečanja.

(Fotografija na 1. strani: Po delovnem sestanku pri madžarskem primasu kardinalu Pétru Erdőju.)

Sebastijan Valentan



Člani in sodelavci Inštituta za kanonskoppravne vede pri Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani in sodniki Metropolitanskega cerkvenega sodišča Maribor ter člani budimpeštanskega slovenskega društva v baziliki sv. Štefana

zuma in se v povezavi s tem z veseljem spominjal dobrega sodelovanja s takratnim apostolskim nuncijem na Madžarskem, nadškofom mons. dr. Juliuszom Januszom, ki je bil kasneje imenovan za nuncija v Sloveniji. Za vzdrževanje sakralnih objektov, katoliških šol in drugih ustanov ter za vzdrževanje duhovnikov madžarska država letno namenja 10 milijard forintov. Zagovornica Köleš Kisseva je dodala, da je madžarska država namenila 600 milijonov forintov za obnovo cerkve v Monoštru.

Miklós Soltész in Richárd Tircsi sta povedala še, da je v zadnjih osmih letih na Madžarskem število ločitev upadlo za 25 %, število porok se je povečalo za 40 %, število splavov pa se je zmanjšalo skoraj za polovico. Sogovornika sta poudarila, da ima pri vsem tem

tudi člani Društva Slovencev v Budimpešti skupaj s častno predsednico Ireno Pavlič, ki se je ob koncu bogoslužja zahvalila, da so mogli prisostvovati slovenskemu bogoslužju v sami konkatedrali in oficialu izročila šopek cvetja. Po lepotah bazilike je vse navzoče popeljal pomožni škof mons. György Snell, ki je velik častilec Matere Božje. Njegova želja je v prihodnosti obiskati Marijine cerkve v Sloveniji, posebej baziliki na Brezjah in Ptujski Gori.

Dva referata za poglobitev kanonskoppravne znanosti

Ker je bil strokovni posvet namenjen pregledu aktualnosti na področju kanonskega prava, je mag. Sebastijan Valentin z referatom predstavil motuproprij Vos estis lux mundi. S tem postopkovno-pravnim aktom se je papež Frančišek



SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

OD 5. JULIJA
DO 11. JULIJA

PETEK, 05.07.2019, I. spored TVS

5.50 Odmevi, Poletna scena, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 TV-izložba, 9.15 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 10.40 Forenziki železne dobe, dokumentarni film, 11.25 Danes dol, jutri gor: Županske volitve, slovenska nanizanka, 12.00 Moj pogled na znanost: Neuničljive glive - prof. dr. Nina Gunde Cimerman, dokumentarna oddaja, 12.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Codelli, igrano dokumentarni film, 15.00 Mostovi - Hidak, oddaja TV Lendava, 15.30 TV-izložba, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Osvežilna fronta: Splet, oddaja za mladostnike, 17.55 Infodrom, poletje 2019: Zabava, informativna oddaja za otroke in mlade, 18.05 Lepši svet: Odpadki, animirana risanka, 18.10 Frfra in Cufek: Sadni zmaj, risanka, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Festival Vurberk, 21.25 Sledi: 100 let SNG Maribor, dokumentarna oddaja TV Maribor, 22.00 Odmevi, Šport, Vreme, 22.45 Poletna scena, 23.10 Temni prehod, ameriški film, 1.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.15 Napovedujemo

PETEK, 05.07.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.00 Videotrak, 11.10 Slastna kuhinja, 11.30 Dobro jutro, poletni izbor, 14.05 Niti, dokumentarni film, 14.45 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 15.25 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 15.50 »Dokler se spet ne srečamo«, koncert v spomin Katarini Avbar, 17.35 Japonska kuhinja, japonska nanizanka, 18.30 Uvod v kolesarsko dirko po Franciji 2019, 19.00 Osvežilna fronta: Splet, oddaja za mladostnike, 19.25 Videotrak, 20.00 Osvobodjeni izbire, avstralska dokumentarna oddaja, 21.05 Django, francoski film, 23.00 Televizijski klub: Ljubim te, čeprav te ne smem, 23.55 Jazz 'ma mlade 2019: Koncert skupine Wckd Nation, oddaja TV Maribor, 1.05 Videotrak, 1.40 Zabavni kanal

SOBOTA, 06.07.2019, I. spored TVS

6.00 Odmevi, Poletna scena, 7.00 Otroški program: Op! 10.05 Osvežilna fronta: Splet, oddaja za mladostnike, 10.35 TV-izložba, 10.50 Čarokuhinja pri atu: Armenija, 11.05 Prava ideja: Optika Pirc, 11.35 Tednik, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 13.50 TV-izložba, 14.15 Circom Regional: Mož s harpuno, koprodukcijška magazinska oddaja, 14.40 Po Evropi 2019, koprodukcijška magazinska oddaja, 15.10 Japonska z Joanno Lumley, britanska dokumentarna serija, 16.00 Nova dvajseta: Hiša za med, slovenska nadaljevanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Babilon.tv: Hitrost, 17.40 Alpe-Donava-Jadran, 18.05 Ozare, 18.10 Od osnov do odličnosti z Donno Hay, oddaja o kuhanju, 18.40 Reaktivki: Grad Caernarfon, Wales, risanka, 19.00 Dnevnik, Sobotni dnevniki izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.05 Razvedrilna oddaja, 21.00 Melodije morja in sonca 2019, 22.45 Poročila, Šport, Vreme, 23.10 Melodije morja in sonca 2019, 23.35 Moja divja noč, španski film, 1.10 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.40 Dnevnik, Sobotni dnevniki izbor, Utrip, Šport, Vreme, 2.30 Napovedujemo

SOBOTA, 06.07.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 Spomini: Dušan Puh, 11.35 Slastna kuhinja: Slani profiteroli, 11.50 Sledi: 100 let SNG Maribor, dokumentarna oddaja TV Maribor, 12.15 Razkošje lepega; 100 let Narodne galerije, dokumentarni film, 13.05 Avtomobilnost, 13.45 Uvod v kolesarsko dirko po Franciji 2019, 14.30 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 1. etapa, 17.40 Televizijski klub: Ljubim te, čeprav te ne smem, 18.30 Robanov Joža, dokumentarni feljton, 19.00 Videotrak, 20.00 Program, angleško-francoski film, 21.45 Zvezdana: Kje si bila pred desetimi leti?, 22.35 Aritmični koncert - Narat, 23.30 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 1. etapa, 1.10 Videotrak, 2.10 Zabavni kanal

NEDELJA, 07.07.2019, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.10 Govoreči Tom in prijatelji, risanka, 9.25 Španski učitelj: Groza, nizozemska otroška nanizanka, 10.00 Nedeljska maša, 10.55 Festival Seviq Brežice - Violino fantastico (G. P. Teleman, A. Vivladi), 11.20 TV-izložba, 11.35 Ozare, 11.40 Obzorja duha: Pozdrav Življenju, 12.00 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Festival Vurberk,

14.45 TV-izložba, 15.00 Moj stric, francosko-italijanski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Joker, kviz, 18.40 Muk: Kamniti velikani, risanka, 19.00 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Kjer bom doma, avstralska nadaljevanka, 20.50 Intervju, 21.40 Poročila, Šport, Vreme, 22.00 Galerija podoba (svojo) na ogled postavi: 65 let Umetnostne galeije Maribor, oddaja TV Maribor, 22.35 Za tančico mošej, danska dokumentarna oddaja, 23.35 Violinist Dan Zhu (H. W. Ernst, The Last Rose of Summer), 23.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.15 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 1.10 Napovedujemo

NEDELJA, 07.07.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.30 Videotrak, 7.30 Babilon.tv: Hitrost, 7.50 Glasbena matineja, 9.45 Slastna kuhinja: Slani profiteroli, 10.00 Rdeča raketa, mladinski film, 11.30 Čez planke: Bahrajn, 13.00 Ambienti, 13.40 Šport, 15.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 2. etapa, 16.50 Nogomet (Ž) - svetovno prvenstvo: finale, 18.50 Videotrak, 20.00 Amsterdam, London, New York - trije veličastni: Doseganje čezmernosti (1880-2017), francoska dokumentarna serija, 20.55 Žrebanje Lota, 21.10 Koncert: Pankrti - 40 let, 22.30 Zvezdana: Kje si bila pred desetimi leti?, 23.15 Kolesarstvo - dirka po Franciji, 0.55 Videotrak, 1.55 Zabavni kanal

PONEDELJEK, 08.07.2019, I. spored TVS

6.10 Utrip, Zrcalo tedna, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 TV-izložba, 9.30 Joker, kviz, 10.50 Intervju, 11.40 Danes dol, jutri gor, slovenska nanizanka, 12.05 Obzorja duha: Pozdrav Življenju, 12.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Vreme, 13.35 Dnevnik nekega naroda: Balkanska krčma, dokumentarna serija, 14.15 TV-izložba, 14.45 Globus: Malta, reportaža, 15.05 Dober dan, Koroška, 15.35 TV-izložba, 16.10 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Dober dan, oddaja TV Maribor, 18.10 Bacek Jon: Prestrašena kopalca, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Človekov najboljši prijatelj, dokumentarni film, 22.00 Odmevi, Šport, Vreme, 22.45 Poletna scena, 23.10 Letni časi - Poletje, Mate Bekavac in godalni orkester, 23.25 Glasbeni impulzi - glasba za flavto, violončelo in harfo, 0.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

PONEDELJEK, 08.07.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 7.45 Videotrak, 8.50 Otroški program: Op! 9.30 Slastna kuhinja, 9.50 Dobro jutro, poletni izbor, 12.30 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 13.50 Sledi: 100 let SNG Maribor, dokumentarna oddaja TV Maribor, 14.30 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 3. etapa, 18.00 Japonska kuhinja, japonska nanizanka, 18.50 Studio kriškraš: Kravate, mozaična lutkovna oddaja za otroke, 19.15 Videotrak, 20.00 Čez planke: Mit o kralju Matjažu, 20.55 Mame: Rojstni dan, slovenska nanizanka, 21.20 Hotel Sacher - v najimnitnejši družbi, avstrijsko-nemška nadaljevanka, 23.10 Gverilci, slovenski TV-film, 0.10 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 3. etapa, 3.20 Videotrak

TOREK, 09.07.2019, I. spored TVS

5.50 Odmevi, Poletna scena, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 TV-izložba, 9.15 Vikend paket, 10.30 Tednik, 11.25 Začnimo znova: Danes bom povedal, slovenska nanizanka, 11.55 Opus: Madžarska glasbena kultura, 12.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Človekov najboljši prijatelj, dokumentarni film, 14.20 TV-izložba, 14.35 Babilon.tv: Hitrost, 15.00 Potepanja - Barangolások: Hidvég és Bánuta - Mostje in Banuta, oddaja TV Lendava, 15.30 TV-izložba, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Nevarna Zemlja: Ognjeniki, britanska dokumentarna serija, 18.00 Ernest in Celestina: Celestinčin rojstni dan, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Spopad za Luno: Projekt Mercury, francoska dokumentarna serija, 20.55 Krvava svatba, francoska nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Šport, Vreme, 22.45 Poletna scena, 23.10 Spomini: Dušan Hren, dokumentarna oddaja, 0.35 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.55 Napovedujemo

TOREK, 09.07.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.45 Videotrak, 9.15 Slastna kuhinja, 10.00 Dobro jutro, poletni izbor, 12.05 Od osnov do odličnosti z Donno

Hay, oddaja o kuhanju, 12.30 Alpe-Donava-Jadran, 13.30 Čez planke: Mit o kralju Matjažu, 14.30 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 4. etapa, 17.45 Avtomobilnost, 18.15 Vrtičkarji, slovenska nadaljevanka, 19.20 Videotrak, 20.00 100 let slovenskega poklicnega baleta: Mednarodni koncert baletnih zvezd, 21.00 Mame: Gostja, slovenska nanizanka, 21.30 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek: Senida Hajdarpasčić - Senidah, 22.20 Prevara (III.), ameriška nadaljevanka, 23.25 Kaj govoriš? = So vakeres?, 23.45 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 4. etapa, 2.45 Videotrak, 3.20 Zabavni kanal

SREDA, 10.07.2019, I. spored TVS

5.50 Odmevi, Poletna scena, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 TV-izložba, 9.20 Slovenski pozdrav, narodnozabavna oddaja, 10.45 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 11.30 Začnimo znova: Nevede mama, slovenska nanizanka, 12.00 Ambienti, 12.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, 13.35 Intervju, 14.20 TV-izložba, 14.40 City folk - Obrazi mest: Ljubljana, dokumentarna oddaja, 15.05 Pod drobnogledom - Nagytó alatt, oddaja TV Lendava, 15.35 TV-izložba, 16.05 Male sive celice, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Življenje na travniku, dokumentarna oddaja, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale: Edvard Kocbek: Strah in pogum, 18.00 Knjiga o džungli: Drevo želja, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Trajna, ameriški film, 21.35 Nevidna roka Adama Smitha, kratki igrani film, 22.00 Odmevi, Šport, Vreme, 22.45 Poletna scena, 23.05 Profil: Yonatan Gat, 23.50 Življenje na travniku, dokumentarna oddaja, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

SREDA, 10.07.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.50 Videotrak, 9.20 Slastna kuhinja, 10.05 Dobro jutro, poletni izbor, 12.10 Joker, kviz, 14.05 Čarokuhinja pri atu: Armenija, 14.30 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 5. etapa, 17.50 Vrtičkarji, slovenska nadaljevanka, 18.55 Ribič Pepe: O športnosti, mozaična oddaja za otroke, 19.20 Videotrak, 20.00 Po poteh slovenske opere: Prva slovenska pomlad, glasbeno-dokumentarna serija, 20.50 Žrebanje Lota, 21.00 Mame: Avdicija, slovenska nanizanka, 21.25 Zadnja beseda!, 22.05 Zapuščina, danska nadaljevanka, 23.15 Jeklene ptice nad Idrijo, dokumentarni film, 0.15 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 5. etapa, 3.20 Videotrak

ČETRTEK, 11.07.2019, I. spored TVS

5.50 Odmevi, 6.20 Poletna scena, 6.40 TV-izložba, 7.00 Dobro jutro, poletni izbor, 9.00 TV-izložba, 9.20 Vikend paket, 10.40 Pozabljeni Slovenci: Pavla Jesih, dokumentarni film, 11.30 Začnimo znova: Dr. Ekologija, slovenska nanizanka, 12.00 Življenje na travniku, dokumentarna oddaja, 12.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Dosje: Televizija, 14.30 TV-izložba, 14.45 Slovenci v Italiji, 15.15 Moj gost/Moja gostja - Vendégem, oddaja TV Lendava, 15.45 TV-izložba, 16.15 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Moj pogled na znanost, dokumentarna oddaja, 17.50 Na kratko: Hipster, 18.00 Žanov svet: Smrad, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Sinji planet II: Koralni grebeni, britanska dokumentarna serija, 21.05 Dnevnik nekega naroda: Gremo se zemljo krast, dokumentarna serija, 22.00 Odmevi, Šport, Vreme, 22.45 Poletna scena, 23.10 Umetnost Francije: To je sodobni svet, britanska dokumentarna serija, 0.00 Moj pogled na znanost, dokumentarna oddaja, 0.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.50 Napovedujemo

ČETRTEK, 11.07.2019, II. spored TVS

4.00 Zabavni kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.50 Videotrak, 9.20 Slastna kuhinja, 10.05 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, 11.30 Jeklene ptice nad Idrijo, dokumentarni film, 12.55 Festival Vurberk, 14.30 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 6. etapa, 17.55 Vrtičkarji, slovenska nadaljevanka, 18.25 Vrtičkarji, slovenska nadaljevanka, 19.00 Fircologi, mozaična oddaja za otroke, 19.20 Videotrak, 20.00 Kdo laže? (I.), britanska nadaljevanka, 20.50 Mame: Ples, slovenska nanizanka, 21.20 Z Mišo...: Goran Janus, 22.05 Ambienti, 22.30 Avtomobilnost, 23.05 J. in O. Bubenček: Doktor Živago, dueta (solisti Baleta SNG opera in balet Ljubljana), 23.25 Slovenska jazz scena, 0.00 Kolesarstvo - dirka po Franciji: 6. etapa, 3.10 Videotrak, 3.40 Zabavni kanal

KOLESARSKA TURA

green exercise

14.07.2019.

ORGANIZATOR: Razvojna agencija Slovenska krajina v sklopu projekta Green Exercise, projekt sofinanciran v programu Interreg V-A Slovenija Madžarska

START: Slovenska vzorčna kmetija Gornji Senik, zbiranje od 8.00, start ob 9.00

Trasa ture:

Gornji Senik, kmetija - Martinje - Ženavlje - Šulinci - Lucova - Markovci - Čepinci - Verica-Ritkarovci - Gornji Senik, kmetija



28.1 km 380 m 340 m
Distance Ascent Descent



Organizator poskrbi za osvežilne napitke in prigrizke na poti ter malico ob zaključku. Vse udeležence prosimo, da poskrbijo za lastno varnost in pazijo na varnost ostalih udeležencev (brezhibnost koles, kolesarska čelada je obvezna), upoštevajo cestno-prometne predpise in navodila organizatorja. Udeležba na lastno odgovornost.

Prijave zbiramo do 13. julija do 16. ure na Slovenski kmetiji ali na e-naslovu szlovenvidek@gmail.com ali po na telefon 00 36 / 30 307 - 0728.

PRIJAZNO VABIJENI!

110 let Totovega sela v Vojvodini



Totovo selo (Tóthfalu) v Vojvodini je 22. in 23. junija praznovalo 110. obletnico obstoja, za jubilej so pripravili pester program. Naselje se je pred 22. leti povežalo z Monoštrum-Slovensko vesjo (Rábatótfalu), ko je iskalo stike z naselji na Madžarskem z enakim imenom.

Ob imenitni obletnici je vojvodinsko naselje obiskala delegacija iz Slovenske vesi, ki jo je vodila slovenska parlamentarna zagovornica Erika Köleš Kiss.

V Totovem selu se tradicionalno ukvarjajo z gojenjem vrtnic, zato so ob obletnici organizirali mednarodno razstavo vrtnic in drugega cvetja, pomerili so se tudi najboljši cvetlični aranžerji. Prvi dan jubileja so priredili srečanje otroških folklornih sku-



Vaški dan v Števanovcih

Neurje je pol ure pred začetkom programa podrlo oder na prostem, zato so se organizatorji vaškega dneva

v Števanovcih morali hitro odločiti, kje in kaj. Pod vodstvom župana Csabe Bartakoviča-Császárja se je hitro naredil plan B, tako so kulturni program preselili v dvorano kulturnega doma, pogostitev in druženje pa v gostilno. Kljub dežju in močnemu vetru se je do zadnjega kota napolnila dvorana kulturnega doma, na začetku programa je navzoče pozdravil domači župan in jim zaželel prijetno popoldne. V programu so nastopili Godba na pihala iz Monoštra, plesna skupina Rozmaring, Ljudski pevci ZSM z Gornjega Senika in mladi plesalci društva Presidance.

LRH

pin in razstavo najboljših otroških risb, ki so jih otroci ustvarili na razpisu občine. Obiskovalce je pričakoval tudi sejem ljudske obrti.

Drugi dan jubileja so se v okviru svete maše in kulturnega programa spomnili na ustanovitelja vasi Józsefa Tótha in njegovo soprogo Mário Wagner, ki sta bila tudi donatorja in pobudnika gradnje cerkve.

Pot v Totovo selo je organizirala slovenska samouprava Monošter-Slovenska ves, finančno jo je podprl Upravitelj sklada Gábor Bethlen.

F. Sütő



Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Jože Hirnök

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpira: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu. Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD. Številka bančnega računa: HU75 11747068 20019127 00000000. SWIFT koda: OTPVHUHB